

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Гуманітарний факультет

Кафедра філології, перекладу та стратегічних комунікацій

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри філології,
перекладу та стратегічних
комунікацій, кандидат філологічних
наук, доцент

 Ірина ЛИСИЧКІНА
4 травня 2021 р.

СИЛАБУС КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	254 “Забезпечення військ (сил)”
ОПП	«Лінгвістичне забезпечення та комунікація»

Розглянуто та ухвалено на засіданні
кафедри філології, перекладу та
стратегічних комунікацій
Протокол від 4 травня 2021 р. № 10.

Харків 2021

Інформація про викладача	
Прізвище, ім'я, по батькові	Конаржевська Вікторія Іванівна
Наукова ступінь	кандидат педагогічних наук
Вчене звання	доцент
Посада	професор кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій
Місце роботи	Національна академія Національної гвардії України
Адреса кафедри	майдан Захисників України, 3
Контакти	5204, 5215
E-mail	viktiv1965-2@ukr.net

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону	Цикл загальної підготовки
Блоків змістових модулів – 1	Спеціальність: 254 Забезпечення військ (сил)	Рік підготовки:
Змістових модулів – 3		2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – не передбачено		Семестр
Загальна кількість годин - 90		4-й
	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Лекції
		2 год.
		Практичні, семінарські
		52 год.
		Самостійна робота
		36 год.
		Індивідуальні завдання: 0
	Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предмет вивчення навчальної дисципліни: критичне мислення

Міждисциплінарні зв'язки з дисциплінами: дисципліна **Критичне мислення** тісно пов'язана з такими практичними дисциплінами, як: **Практичний курс основної іноземної мови, Практичний курс другої іноземної**, тощо. Критичне мислення є основною дисципліною, спрямованою на розвиток критичного мислення як запоруки успішної аналітичної діяльності.

Мета засвоєння дисципліни: сформувати критичний спосіб мислення, здатність аналізувати інформацію з метою ухвалення обґрунтованих рішень для ефективного виконання посадових обов'язків під час бойового застосування підрозділу та в повсякденній діяльності.

Завдання:

- сприяти підвищенню інтересу до процесу навчання та активного сприйняття навчального матеріалу;
- сприяти розвитку здатності до самостійної аналітичної та оцінювальної роботи з інформацією будь-якої складності;
- сприяти адаптації до різних ситуацій; формуванню незалежного судження.

Компетентності, які формує дисципліна

Шифр компетентності	Зміст компетентності
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у ході виконання завдань забезпечення військ (сил), вирішення яких, надасть можливість створити сприятливі умови для дій військ в різних умовах обстановки, або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів військових та технічних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
K05	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
K21	Здатність працювати автономно та в команді (включаючи навички лідерства), виконуючи посадові обов'язки в ході повсякденної діяльності та бойового застосування підрозділу забезпечення (за видами, родами Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України).

Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі вищої освіти повинні:

Знати: основну інформацію за пройденими темами, яка становить базові знання поняття «критичного мислення» як важливої компетентності лідера; закони й стратегії правильного мислення; методи аналізу інформації; основні положення критичного розмірковування; сутність аргументативної критики;

основні стратегії ведення дискусії під час командної взаємодії; внутрішні закономірності та зв'язки між знаннями поняттями, явищами.

Уміти: аналізувати інформацію із застосуванням методів контент-аналізу, структурного, сюжетного, автобіографічного, ідеологічного та філософського, етичного, культивативного, семіотичного, ідентифікаційного, герменевтичного, семантичного аналізу, аналізу стереотипів інформації за «категорією інформації», «мовою інформації» та «інформаційними репрезентаціями»; адаптивно оцінювати інформацію; обмінюватися думками про інформацію; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між блоками інформації; вести записи відповідно до осмислення інформації; використовувати інтерактивну систему «ПОМІЧ»; писати есе, вільне письмо; проводити дискусії, дебати з використанням методів джигсоу, «мозкового штурму», створенням синектичних груп; організовувати командні обговорення, зокрема усні та письмові круглі столи; з'ясовувати проблемність ситуації; висувувати припущення; формулювати критичні питання й давати такі ж відповіді; формувати особисту позицію щодо типових і складних професійно-соціальних ситуацій; аналізувати різні думки й погляди, проявляти толерантність поведінки; виявляти власну позицію; об'єктивно оцінювати результати як власної, так і сторонньої діяльності; складати портфоліо; відхиляти авторитарність мислення.

Володіти: особливим видом розумової діяльності; практичними навичками вироблення стратегій прийняття рішень на основі аналізу інформації будь-якого типу; рефлексивними діями (аналітичними, контролювальними, оцінними) стосовно будь-якого об'єкта чи явища, у тому числі власного процесу мислення.

Мати уявлення про (бути ознайомленим): прийоми та технології формування критичного мислення, самонавчання та самоорганізацію для подальшого поповнення своїх фахових знань і навичок.

3. Зміст навчальної дисципліни (анотація навчальної дисципліни).

У межах тем цього курсу курсанти/ки формують критичне мислення, яке сприяє підвищенню інтересу до процесу навчання та активного сприйняття навчального матеріалу; розвитку здатності до самостійної аналітичної та оцінювальної роботи з інформацією будь-якої складності; розвитку лідерських якостей; адаптації до різних ситуацій; формуванню незалежного судження, розвитку здатності взаємодіяти в процесі командної комунікації; формуванню креативного мислення; здатності уникати конфліктів та розв'язувати їх у разі виникнення.

Зміст дисципліни: «Поняття «мислення». Акт мислення. Основні закони правильного мислення. Стратегії мислення. Критичне мислення як компетентність лідера. Сутність і питання критичного мислення. Система АЗР (актуалізація, засвоєння змісту, рефлексія). Оцінка й контроль власних знань, портфоліо. Аналіз проблемного міркування. Поняття та інтерпретація інформації. Методи аналізу критичного мислення. Методи командної роботи з

інформацією. Дискусія як форма командної взаємодії. Структура та оцінка аргументу. Підстави й сутність аргументативної критики. Види й методи прогнозування, припущення, передбачення. Критичне розмірковування. Можливості рішення та їх оцінювання. Соціальність критичного мислення.

4. Календарно-тематичний план вивчення дисципліни.

Назви змістових модулів, занять та навчальних питань	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Блок змістових модулів 1. Критичне мислення						
Змістовий модуль 1. Поняття критичного мислення						
Заняття 1. Мотивація до критичного мислення Навчальні питання: 1. «Логіка успіху» та «логіка невдачі». 2. Що потрібно для успішної діяльності: IQ, емоційний інтелект, мислення, розум, довіра? 3. Як мотивувати себе до розвитку критичного мислення. 4. Що заважає критичному мисленню.	3	2				
Самостійне вивчення: 1. Фактори, що впливають на не критичність мислення.						1
Заняття 2. Мислення вищого порядку. Навчальні питання: 1. Поняття «мислення» та його етапи. 2. Мислення вищого порядку. 3. Цінності в основі догматичного та критичного мислення.	3		2			
Самостійне вивчення: 1. Виконання попереднього тесту на сформованість						1

критичного мислення.						
Заняття 3. Повсякденне, фахове та критичне мислення Навчальні питання: 1. Як співвідносяться повсякденне, фахове та критичне мислення. 2. Для чого використовують критичне мислення?	3		2			
Самостійне вивчення: 1. Навести приклади повсякденного, фахового та критичного мислення.						1
Заняття 4. Критичне мислення як компетентність лідера Навчальні питання: 1. Хто такий критичний мислитель? 2. Критичне мислення: стратегії та процедури. 3. Базова техніка формування критичного мислення.	3		2			
Самостійне вивчення: 1. Презентація на тему: Основні прояви критичності мислення.						1
Заняття 5. Як формувати критичне мислення? Навчальні питання: 1. Формування критичного мислення: 7 чинників. 2. Питання і навіщо вони потрібні. 3. Вміння ставити запитання. Уточнювальні запитання.	4		2			
Самостійне вивчення: 1. На основі поданого тексту сформулювати ланцюжок критичних запитань.						2

Заняття 6. Інформація Навчальні питання: 1. Поняття та інтерпретація інформації. 2. Як читати критично тексти. Аналіз, синтез та порівняння. 3. Вміння обирати інформацію. 4. Як оцінити інформацію.	4		2			
Самостійне вивчення: 1. Презентація на тему «Стратегії поетапного пошуку інформації».						2
Заняття 7. Інформація Навчальні питання: 1. Практичне опрацювання інформаційних текстів.	4		2			
Самостійне вивчення: 1. Підготуватися до модульного контролю.						2
Заняття 8. Інформація Навчальні питання: 1. Практична робота з інформацією.	4		2			
Самостійне вивчення: 1. Підготуватися до МК.						2
Заняття 9. Модульний контроль Навчальні питання: Контроль знань і вмінь за наступними темами: 1. Що потрібно для успішної діяльності? 2. Поняття «мислення» та його етапи. 3. Мислення вищого порядку. 4. Для чого використовують критичне мислення? 5. Базова техніка формування критичного мислення.	2		2			

6. Як читати критично тексти?						
Разом за змістовим модулем 1	30	2	16			12
Змістовий модуль 2. Методи формування критичного мислення						
Заняття 1. Методи аналізу інформації Навчальні питання: 1. Контент-аналіз. 2. Структурний аналіз. 3. Сюжетний аналіз.	3		2			
Самостійне вивчення: 1. Аналіз тексту.						1
Заняття 2. Методи аналізу інформації Навчальні питання: 1. Автобіографічний аналіз. 2. Аналіз стереотипів. 3. Семіотичний аналіз.	3		2			
Самостійне вивчення: 1. Аналіз тексту.						1
Заняття 3. Методи аналізу інформації Навчальні питання: 1. Ідентифікаційний аналіз. 2. Ідеологічний або філософський аналіз. 3. Етичний аналіз.	3		2			
Самостійне вивчення: 1. Аналіз тексту.						1
Заняття 4. Методи аналізу інформації Навчальні питання: 1. Культивуаційний аналіз, 2. Герменевтичний аналіз. 3. Семантичний аналіз	3		2			

Самостійне вивчення: 1. Аналіз тексту.						1
Заняття 5. Методи командної роботи з інформацією Навчальні питання: 1. Швидке та вільне письмо. 2. Мозковий штурм. 3. Робота в малих групах та в парах. 4. Стратегія джигсоу. 5. Критичне есе.	4		2			
Самостійне вивчення: 1. Підготувати презентацію за темою «Ефективність мозкового штурму».						2
Заняття 6. Методи роботи з інформацією Навчальні питання 1. Практичне відпрацювання навичок роботи з інформацією самостійно і в команді	4		2			
Самостійне вивчення: 1. Аналіз помилок роботи з інформацією.						2
Заняття 7. Дискусія як засіб формування критичного мислення Навчальні питання: 1. Роль дискусії для формування критичного мислення. 2. Елементи навчальної дискусії 3. Синектична група.	4		2			
Самостійне вивчення: 1. Принцип роботи синектичної групи. 2. Підготуватися до модульного контролю.						2

Заняття 8. Дискусія як засіб формування критичного мислення в командній взаємодії Навчальні питання: 1. Відпрацювання практичних навичок ведення дискусії.	4		2			
Самостійне вивчення: 1. Підготуватися до МК.						2
Заняття 9. Модульний контроль Навчальні питання: Контроль знань і вмінь за наступними темами: 1. Методи аналізу інформації. 2. Методи роботи з інформацією.	2		2			
Разом за змістовим модулем 2	30		18			12
Змістовий модуль 3. Критичне мислення як засіб вирішення проблем						
Заняття 1. Аргументація Навчальні питання: 1. Структура та оцінка аргументу. 2. Підстави і сутність аргументативної критики. 3. Оцінка доказів.	3		2			
Самостійне вивчення: 1. Проаналізувати діалог та з'ясувати принципи вжитих аргументацій.						1
Заняття 2. Дискусія. Форми впливу: переконання та пропаганда Навчальні питання: 1. Академічна та конструктивна дискусія. 2. Як впливати на опонента за допомогою методів переконання та пропаганди.	3		2			
Самостійне вивчення:						1

1. Завдання для самоопрацювання. 2. Навести приклади переконання під час дискусії.						
Заняття 3. Дискусія як засіб вирішення проблем в процесі командної взаємодії Навчальні питання: 1. Проведення дискусії за темою «Чи є необхідним формування критичного мислення сучасної людини» з використанням методів академічної та конструктивної дискусії.	3		2			
Самостійне вивчення: 1. Аналіз помилок під час проведення дискусії. Презентація.						1
Заняття 4. Аналіз проблеми Навчальні питання: 1. Дослідження вирішення проблеми. 2. Етапи формування рішень. 3. Прогнозування та гіпотетичні припущення.	3		2			
Самостійне вивчення: 1. Основні етапи формування рішень.						1
Заняття 5. Уточнюючі питання Навчальні питання: 1. Уточнюючі питання під час вирішення ситуації невизначеності.	4		2			
Самостійне вивчення: 1. Завдання для самостійного виконання. Роздатковий матеріал викладача.						2
Заняття 6. Факти і судження Навчальні питання: 1. Відокремлення фактів від суджень.	4		2			

2. Роль емоцій в ситуації невизначеності.						
Самостійне вивчення: 1. Які емоції заважають у процесі вирішення проблеми?						2
Заняття 7. Здатність лідера прораховувати ризики та наслідки Навчальні питання: 1. Оцінювання вхідної інформації. 2. Ризик та наслідки.	4		2			
Самостійне вивчення: 1. Підготуватися до модульного контролю.						2
Заняття 8. Ризик та наслідки 1. Практична робота з інформацією.	4		2			
Самостійне вивчення: 1. Підготуватися до МК.						2
Заняття 9. Модульний контроль Навчальні питання: Контроль знань та вмінь за темами модуля: 1. Виконання підсумкового тесту.	2		2			
Разом за змістовим модулем 3	30		18			12
Усього годин	90	2	52			36

5. Самостійна робота.

Самостійна робота здійснюється з метою відпрацювання та засвоєння навчального матеріалу, який визначено для самостійного вивчення; підготовки до майбутніх занять та контрольних заходів; формування в здобувачів вищої освіти культури розумової праці, самостійності та ініціативи в пошуку набуття знань.

Зміст самостійної роботи здобувача вищої освіти визначається робочою програмою навчальної дисципліни, відповідним методичним матеріалом, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота з дисципліни «Критичне мислення» припускає її здійснення в таких видах: самостійне вивчення теоретичного матеріалу та виконання запропонованих практичних завдань.

Перед виконанням самостійної роботи потрібно повністю ознайомитися зі змістом завдання, визначити всі параметри виконання завдання.

Самостійна робота курсантів/ок має бути спрямована на удосконалення критичності мислення. Зокрема, курсанти/ки мають бути спроможними логічно мислити, володіти навичками діалогічного мовлення, вміти приймати рішення.

Питання для теоретичного опрацювання:
 Питання для оволодіння матеріалом дисципліни:
 Фактори, що впливають на не критичність мислення.
 Повсякденне, фахове та критичне мислення.
 Основні прояви критичності мислення.
 Формулювання ланцюжка критичних запитань.
 Стратегії поетапного пошуку інформації.
 Методи аналізу інформації.
 Ефективність мозкового штурму.
 Принцип роботи синектичної групи.
 Дискусія як засіб формування критичного мислення.
 Аргументація.
 Переконавання та пропаганда.
 Дискусія як засіб вирішення проблем.
 Основні етапи формування рішень.
 Уточнюючі питання.
 Факти і судження. Ризик та наслідки.

6. Політика курсу та оцінювання.

ПОЛІТИКА КУРСУ

- Курс передбачає роботу в команді.

- Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.
- Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані в установлений термін.
- Якщо курсант/ка відсутній/ня з поважної причини, він/вона презентують виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача.

ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань курсантів/ок здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання знань слухачів (курсантів, студентів) в Національній академії Національної гвардії України» (зі змінами) (2021 р.) (<https://nangu.edu.ua/uploads/files/documenty/polozhennya/pologennj%20pro%20ocinuvannj%20sluhachiv%20%28kursantiv%2C%20studentiv%29%20v%20nangu.pdf>)

7. Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

ПОТОЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Поточне оцінювання здійснюється за кожним завданням в межах модулів. Оцінюються і завдання, які виконуються в аудиторії, і завдання, які виконуються під час самостійної роботи.

Поточний контроль проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю (летючки) під час проведення навчальних занять.

Загальні критерії оцінок виконання завдань:

- «відмінно» (А), якщо надано понад 90% правильних відповідей;
- «добре» (В), якщо надано 82-89% правильних відповідей;
- «добре» (С), якщо надано 75-81% правильних відповідей;
- «задовільно» (D), якщо надано 66-74% правильних відповідей;
- «задовільно» (Е), якщо надано 60-65% правильних відповідей;
- «незадовільно» (FХ), якщо надано 35-59% правильних відповідей;
- «незадовільно» (F), якщо надано 1-34% правильних відповідей.

РУБІЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ (МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ)

Проміжний контроль проводиться з метою здійснення контролю набутих курсантами/ками вмінь та навичок за темами «Поняття критичного мислення», «Методи формування критичного мислення» та «Критичне мислення як засіб вирішення проблем».

Модульний контроль складається з усного опитування за інформацією відповідного змістового модуля.

Загальні критерії оцінок опитування:

«відмінно» (A), якщо надано понад 90% правильних відповідей;

«добре» (B), якщо надано 82-89% правильних відповідей;

«добре» (C), якщо надано 75-81% правильних відповідей;

«задовільно» (D), якщо надано 66-74% правильних відповідей;

«задовільно» (E), якщо надано 60-65% правильних відповідей;

«незадовільно» (FX), якщо надано 35-59% правильних відповідей;

«незадовільно» (F), якщо надано 1-34% правильних відповідей.

ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ

ЗАЛІК

Залік проводиться за змістом тем дисципліни «Критичне мислення». Метою заліку є контроль засвоєння навичок, та вмінь за темами курсу, а також комплексна перевірка вміння курсантів/ок застосовувати набуті протягом вивчення всієї дисципліни теоретичні знання та практичні навички критичного мислення.

ЗАЛІК складається з таких компонентів:

1. Теоретичне питання за темою змістових модулів. Максимальна кількість балів – 20 балів.

2. Аналіз запропонованої інформації. Максимальна кількість балів – 80 балів.

Критерії оцінки висвітлення теоретичного питання:

“відмінно” – питання висвітлено в повному обсязі, допускаються незначні неточності;

“добре” – питання висвітлено на 80 %, допускається незначна кількість не грубих помилок;

“задовільно” – питання висвітлено на 50 %, допускається незначна кількість грубих помилок.

“незадовільно” – питання висвітлено менш, ніж на 50 %, допускаються помилки, в тому числі грубі. Інформація не відповідає дійсності або взагалі не висвітлена.

Критерії оцінки аналізу інформації:

«відмінно» (A), якщо аналіз виконано у критично-логічному форматі. Допускається 1-2 незначних помилок;

«добре» (B), якщо аналіз містить всю основну в узагальненому логічному форматі. Допускається ряд незначних помилок. Допустима кількість незначних помилок – 3;

«добре» (C), якщо аналіз містить всю основну інформацію в узагальненому логічному форматі. Використана структура повинна відповідати нормам критичного мислення. Допускається ряд незначних помилок. Допустима кількість незначних помилок – 5;

«задовільно» (D), якщо аналіз містить всю основну інформацію, але мають місце порушення логічного формату. Використана в аналізі структура не повністю відповідає нормам. Допустима кількість помилок – 4-6;

«задовільно» (E), якщо аналіз містить всю основну інформацію, але мають місце порушення логічного формату. Використана в аналізі структура не повністю відповідає нормам. Допустима кількість помилок – 8-10;

«незадовільно» (FX), якщо аналіз не відповідає вищевказаним нормам;

«незадовільно» (F), якщо аналіз абсолютно не відповідає вищевказаним нормам.

Загальна оцінка за залік виводиться:

«Відмінно» (A), якщо обидві оцінки «відмінно» (A).

«Добре» (B), якщо одна оцінка «відмінно» (A), а друга «добре» (B) або обидві оцінки «добре» (B).

«Добре» (C), якщо одна оцінка «відмінно» (A), а друга «добре» (C) або «задовільно» (D або E) або обидві оцінки «добре» (C).

«Задовільно» (D), якщо обидві оцінки «задовільно» (D) або одна оцінка «добре» (C), а друга «задовільно» (E).

«Задовільно» (E), якщо обидві оцінки «задовільно» (E).

«Незадовільно» (F або FX), якщо одна з окремих оцінок «незадовільно» (F або FX) або обидві оцінки «незадовільно» (F або FX).

8. Рекомендована література.

Основна

1. Stuart Hanscomb. Critical Thinking. The Basics. Neu York. 2017. 252 p.

Допоміжна

2. Критичне мислення: ключові характеристики та вправи для його. URL: <http://etwinning.com.ua/content/files/659841.pdf>

3. Критичне мислення: інструкція з використання. URL: <https://studway.com.ua/kritichne-mislennya/>